

Stortinget

STORTINGET

2015–2016

Innhold

Forord	<u>3</u>
Det 160. ordentlige storting blir åpnet	<u>4</u>
Stortingets presidentskap	<u>5</u>
Presidentskapets utadrettede virksomhet	<u>6</u>
Den parlamentariske stillingen i sesjonen	<u>10</u>
Stortingets arbeid – i tall	<u>12</u>
Sentrale saker i sesjonen	<u>15</u>
Komiteenes virksomhet	<u>18</u>
Nasjonal institusjon for menneskerettigheter	<u>22</u>
Stortingets ansvarskommisjon	<u>22</u>
Internasjonalt samarbeid	<u>23</u>
Stortingsbygningen 150 år	<u>26</u>
Stortinget på nett	<u>33</u>
Formidlings- og undervisningstilbud	<u>34</u>
Bygge- og rehabiliteringsprosjekter	<u>37</u>
Stortingets administrasjon	<u>39</u>

Forord

Det 160. storting, det tredje storting i inneværende stortingsperiode, har vært preget av flere dramatiske utviklingstrekk, både ute og hjemme.

I 2015 nådde flyktningstrømmen til Europa Norge i et omfang ingen hadde forutsett. Den historiske tilstrømningen foranlediget to brede forlik i Stortinget høsten 2015 – asylforliket og integreringsforliket. Asylforliket, som inneholdt en rekke tiltak for å møte flyktningkrisen, ble vedtatt av Stortinget 3. desember 2015. I etterkant ble man også enige om tiltak for integrering av asylsøkere. Integreringsforliket ble vedtatt av Stortinget på nyåret i 2016.

Situasjonen krevde ekspressbehandling av en lovproposisjon på asylfeltet, og behandlingen fant sted i midten av november 2015. Ikke siden andre verdenskrig har Stortinget stått for en slik hastebehandling av en lovsak.

Tidens største oljeprisfall har preget norsk økonomi, noe som særlig har rammet Sør- og Vestlandet. Stortinget har bevilget midler til målrettede tiltak for Sørlandet og Vestlandet, først i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet, deretter i revidert nasjonalbudsjett.

Stortingsbygningen fylte 150 år i 2016. Jubileet har gitt publikum flere muligheter til å oppleve mer av Stortinget enn i et vanlig år, blant annet gjennom flere store arrangementer, samt omvisninger, utstillinger og byvandring.

Torsdag 3. mars 2016 ble det holdt en markering av 150-årsjubileet for alle stortingsrepresentanter. Markeringen fant sted før det ordinære stortingsmøtet. Programmet, som besto av tale og kunstneriske innslag, fremhevet stortingsbygningens viktigste funksjon – som arbeidsrom og møteplass for folkets valgte representanter.

stortingspresident Olemic Thommessen

Representanter under debatt i stortingssalen våren 2016: Harald T. Nesvik (FrP) (øverst til venstre), Elisabeth Røbekk Nørve (H), Kristin Ørmen Johnsen (H), Morten Wold (FrP), Tone Wilhelmsen Trøen (H), Sverre Myrli (A).
(Foto: Stortinget / John Greiner Olsen)

Det 160. ordentlige storting blir åpnet

Det 160. ordentlige storting trådte sammen og konstituerte seg torsdag 1. oktober 2015, i tråd med Grunnloven § 68: «Stortinget trer sammen i alminnelighet den første hverdag i oktober måned hvert år i rikets hovedstad.»

Dagen etter ble Stortinget høytidelig åpnet av H.M. Kong Harald. Kongen leste trontalen, og statsråd Torbjørn Røe Isaksen leste opp beretningen om rikets tilstand og bestyrelse. Etter tradisjonen blir beretningen lest på nynorsk av et av medlemmene av regjeringen, ofte den yngste, mens trontalen er skrevet på bokmål.

Til høyre: Stortingets direktør, Ida Børresen, tar imot det kongelige følget. (Foto: Stortinget / Morten Brakstad)

Fra den høytidelige åpningen av Stortinget 2. oktober 2015. (Foto: Stortinget / Morten Brakstad)

Stortingets presidentskap

Storingspresidenten har det høyeste offentlige vervet i Norge, og er nest etter Kongen i rang. Presidenten leder presidentskapet, som har til hovedoppgave å tilrettelegge Stortingets arbeid. I presidentskapet sitter det også fem visepresidenter, som har samme myndighet som presidenten når de leder møtene i Stortinget. Presidentskapet blir valgt for hver stortingsssesjon.

STORTINGSPRESIDENT

Olemic Thommessen (H), Oppland.

Storingsrepresentant fra 2001.

VISEPRESIDENTER

1. visepresident:

Marit Nybakk (A), Oslo. Storingsrepresentant fra 1986. Leder av forsvarskomiteen 2001–2005. Tredje visepresident 2009–2013. President i Nordisk råd i 2013.

2. visepresident:

Kenneth Svendsen (FrP), Nordland.

Storingsrepresentant fra 1997.

3. visepresident:

Svein Roald Hansen (A), Østfold.

Storingsrepresentant fra 2001.

4. visepresident:

Ingjerd Schou (H), Østfold. Storingsrepresentant 2001–2005 og fra 2009. Statsråd i Sosialdepartementet 2001–2004.

5. visepresident:

Line Henriette Hjemdal (KrF), Østfold.

Storingsrepresentant fra 2005. Femte visepresident 2009–2011.

Presidentskapet 2015–2016: Fra venstre Ingjerd Schou, Kenneth Svendsen, Olemic Thommessen, Marit Nybakk, Svein Roald Hansen og Line Henriette Hjemdal. (Foto: Stortinget / Terje Heiestad)

Presidentskapets utadrettede virksomhet

Presidentskapet har det øverste ansvaret for å planlegge og organisere den praktiske gjennomføringen av Stortingets virksomhet. Presidentskapet har også en viktig oppgave i å fremme kunnskap om Stortingets rolle i vårt demokrati, en oppgave som danner grunnlaget for mye av deres utadrettede virksomhet.

Særlig stortingspresidenten møter på vegne av Stortinget grupper og personer fra ulike deler av samfunnet: offisielle delegasjoner, skoleelever, minoriteter, frivillige organisasjoner, representanter for kulturlivet og ildsjeler. I møter på Stortinget og under besøk og arrangementer rundt om i landet diskuterer stortingspresidenten demokratiske utfordringer, spesielt knyttet til deltakelse, tillit og inkludering.

Presidentskapet tok i 2015 initiativ til et årlig arrangement for kommune- og fylkespolitikere med innvandrerbakgrunn i forbindelse med den internasjonale migrasjonsdagen 18. desember.

Stortingspresidenten gjennomførte fylkesbesøk til Nord-Trøndelag og Telemark i sesjonen 2015–2016. Under begge besøkene møtte han unge asylsøkere. (Foto: Stortinget)

Femte visepresident Line Henriette Hjemdal holder åpningstale om demokratiske utfordringer på Lillestortinget på Lillestrøm videregående skole. (Foto: Michael Schult Ulriksen / Lillestrøm vgs.)

I forbindelse med den internasjonale migrasjonsdagen 18. desember ble kommune- og fylkeskommunepolitikere med innvandrerbakgrunn invitert til faglig program og mottakelse på Stortinget. Arrangementet ble gjennomført i samarbeid med KS. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Stortingens president Olemic Thommessen hilser barnetoget 17. mai fra Stortingets balkong. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

Første visepresident Marit Nybakk hilser på H.M. Kongen ved markeringen av Stortingets gave til kongeparet i anledning regentjubleet: 2 millioner kroner øremerket utvikling av Kavalerbygningen ved Oscarshall slott til en attraktiv arena for kultur og opplevelser for både barn og voksne. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

Under fylkesbesøket i Telemark august 2016 diskuterte stortingspresidenten kunstens samfunnsrolle med norske og internasjonale kunstnere på Institutt for folkekultur på Høgskolen i Sørøst-Norge. (Foto: Stortinget)

H.M. Kong Harald og stortingspresident Olemic Thommessen besøkte Sarpsborg i forbindelse med byens 1000-årsjubileum 29. juli 2016. Her på St. Mariæ plass med avduking av jubileumsskulpturen Genesis av kunstner Finn Erik Modahl. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

Stortingspresident Olemic Thommessen og første visepresident Marit Nybakk tok imot Kvartetten for nasjonal dialog fra Tunisia, som ble tildelt Nobels fredspris 2015. (Foto: Stortinget)

Den parlamentariske stillingen i sesjonen

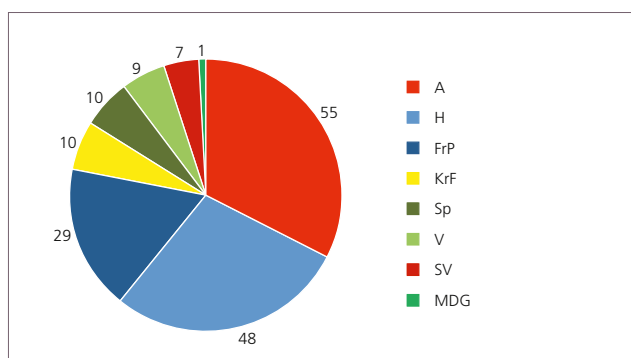
STYRKEFORHOLDET MELLOM PARTIENE

Mandatfordeling 2013–2017

Det er i alt 169 stortingsrepresentanter. I perioden 2013–2017 er fordelingen mellom partiene slik:

Parti	Perioden 2013–2017	Perioden 2009–2013
A	55	64
H	48	30
FrP	29	41
KrF	10	10
Sp	10	11
V	9	2
SV	7	11
MDG	1	0

(Tallene for forrige periode er med for å vise endringene.)

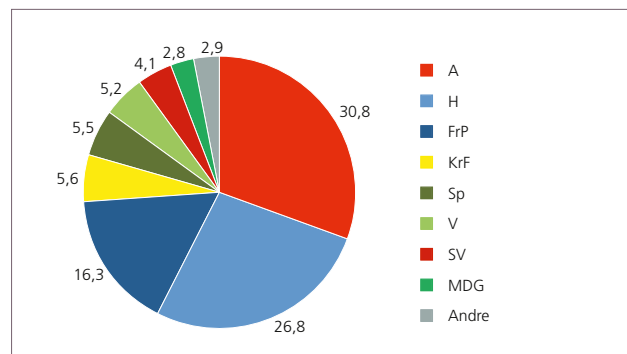

Regjeringen Solberg har et parlamentarisk grunnlag på 77 representanter. Opposisjonen utgjør 92 representanter.

Valgresultatet ved stortingsvalget 2013

Parti	Valg 2013	Valg 2009
A	30,8 %	35,4 %
H	26,8 %	17,2 %
FrP	16,3 %	22,9 %
KrF	5,6 %	5,5 %
Sp	5,5 %	6,2 %
V	5,2 %	3,9 %
SV	4,1 %	6,2 %
MDG	2,8 %	0,4 %
Andre	2,9 %	2,3 %

(Tallene for forrige periode er med for å vise endringene.)

Parlamentariske ledere per 30. september 2016

Parti	Parlamentarisk leder
A	Jonas Gahr Støre
H	Trond Helleland
FrP	Harald T. Nesvik
KrF	Knut Arild Hareide
Sp	Marit Arnstad
V	Trine Skei Grande
SV	Audun Lysbakken
MDG	Rasmus Hansson

Prosentvis fordeling mellom kjønnene

Kjønnsfordelingen på Stortinget ble den samme etter valget i 2013 som i forrige periode.

Stortingsperiode	Kvinner	Menn
2013–2017	39,6 %	60,4 %
2009–2013	39,6 %	60,4 %
2005–2009	37,9 %	62,1 %
2001–2005	36,4 %	63,6 %

Gjennomsnittsalder på representantene

49,4 år (per 30. september 2016)

Marit Nybakk,
A, Oslo.

Representanter med lengst ansiennitet

Oversikten viser hvem som har møtt på flest storting (sesjoner).

Møtte første gang

Marit Nybakk	A	Oslo	31 storting	1985–86
Erna Solberg	H	Hordaland	27 storting	1989–90
Jan Tore Sanner	H	Akershus	27 storting	1989–90
Jens Stoltenberg	A	Oslo	25 storting	1991–92
Karin Andersen	SV	Hedmark	21 storting	1989–90

(Per 30. september 2016)

Stortingets
yngste siste
sesjon, Sivert
Bjørnstad, FrP,
Sør-Trøndelag.

De yngste representantene

Sivert Bjørnstad	FrP	Sør-Trøndelag	25 år
Fredric Holen Bjørdal	A	Møre og Romsdal	26 år
Erik Skutle (fast møtende vararepresentant)	H	Hordaland	26 år
Peter Christian Frølich	H	Hordaland	29 år
Sveinung Rotevatn	V	Sogn og Fjordane	29 år

(Per 30. september 2016)

Stortingets
eldste siste
sesjon,
Svein Flåtten,
H, Vestfold.

De eldste representantene

Svein Flåtten	H	Vestfold	71 år
Marit Nybakk	A	Oslo	69 år
Helge Thorheim (fast møtende vararepresentant)	FrP	Rogaland	68 år
Martin Kolberg	A	Buskerud	67 år
Svein Roald Hansen	A	Østfold	67 år

(Per 30. september 2016)

Stortingsrepresentanter som har blitt statsråder

I sesjonen 2015–2016 ble to stortingsrepresentanter utnevnt som statsråder. Per Sandberg (FrP) ble fiskeriminister, og Linda C. Hofstad Helleland (H) ble kulturminister.

Representanter per fylke

Stortingsrepresentantene blir etter stortingsvalget fordelt mellom fylkene etter en formel der både innbyggertallet og arealet teller. Fordelingen blir justert før annenhver periode.

Stortingets arbeid – i tall

I stortingssesjonen 2015–2016, den tredje sesjonen i valgperioden 2013–2017, har Stortinget avholdt 97 møter og behandlet 419 komitéinnstillinger. Storingsrepresentantene har stilt over 2060 spørsmål til regjeringen.

Det er presidentskapet som fastsetter når Stortinget skal ha møter. Normalt er det plenumsmøter i Stortinget tirsdager, onsdager og torsdager. I de travleste periodene er det også møter på mandager og fredager. Av og til fortsetter møtene utover ettermiddagen/

kvelden. I sesjonen 2015–2016 ble det avholdt totalt 97 stortingssmøter. 43 av dem varte utover kl. 16. Bortsett fra to møter ble møtene avsluttet innenfor den reglementsmessige tiden kl. 22.

Stortingets plenumsmøter i sesjonen 2015–2016, sammenlignet med tidligere sesjoner

Stortingssesjon	Antall møtedager	Antall møter etter kl. 16	Total møtelengde
2015–2016	97	43	516 timer og 13 minutter
2014–2015	95	21	520 timer og 56 minutter
2013–2014	89	17	409 timer og 47 minutter
2012–2013	104	27	535 timer og 21 minutter
2011–2012	105	18	517 timer og 27 minutter
2010–2011	108	28	582 timer og 52 minutter

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

Ferdigbehandlede saker i sesjonen 2015–2016, sammenlignet med tidligere sesjoner

Behandlede saker	2015–2016	2014–2015	2013–2014	2012–2013	2011–2012	2010–2011
Proposisjoner	161	157	142	209	153	158
Meldinger	39	31	30	53	31	27
Redegjørelser	9	9	10	10	9	15
Representantforslag	126	142	61	191	130	187
Grunnlovsforslag	27	5	12	0	16	5
Dokumenter*	25	25	25	29	24	28
Innberetninger	3	4	3	6	6	4
Andre saker**	27	19	38	20	28	24
Totalt	417	392	321	518	397	448

*Denne sakstypen inneholder blant annet publikasjoner fra organer tilknyttet Stortinget, f.eks. Riksrevisjonen.

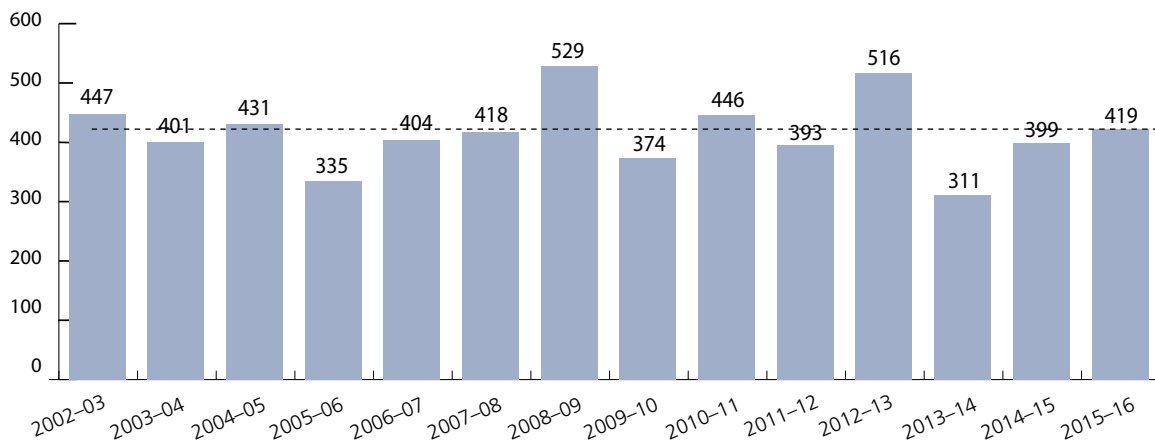
**Dette kan f.eks. være saker fra presidentskapet, valgkomiteen eller saker initiert av kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

Stortinget har behandlet 417 saker denne sesjonen. En stor andel av sakene er proposisjoner og meldinger fra regjeringen, som vanligvis sendes til komitébehandling før det blir debatt og

avstemning i plenum. Stortinget har også behandlet flere saker med opprinnelse i Stortinget (deriblant representantforslag) og fra organer tilknyttet Stortinget.

Antall ferdigbehandlede innstillinger i sesjonen 2015–2016, sammenlignet med tidligere sesjoner

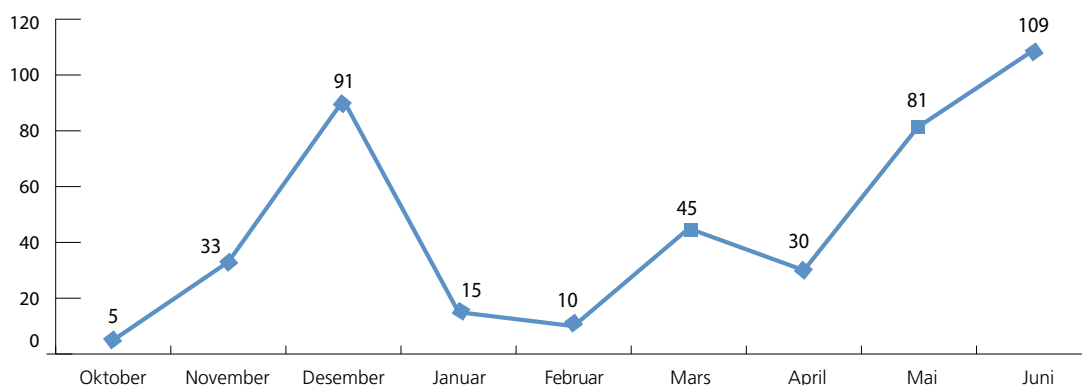
*stiplet linje = gjennomsnitt

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

De aller fleste saker blir behandlet i en fagkomité, som så avgir en innstilling i saken. I figuren over ser man antallet ferdigbehandlede innstillinger i sesjonen 2015–2016, sammenlignet med tidligere sesjoner. Den stiplete linjen viser at gjennomsnittet er i overkant av 400 innstillinger per sesjon. Dermed ligger sesjonen

2015–2016 tett opp til det normale. Ut fra figuren ser vi en tydelig tendens til et noe lavere antall ferdigbehandlede innstillinger i den første sesjonen etter et stortingsvalg og et noe høyere antall i den siste sesjonen før et stortingsvalg.

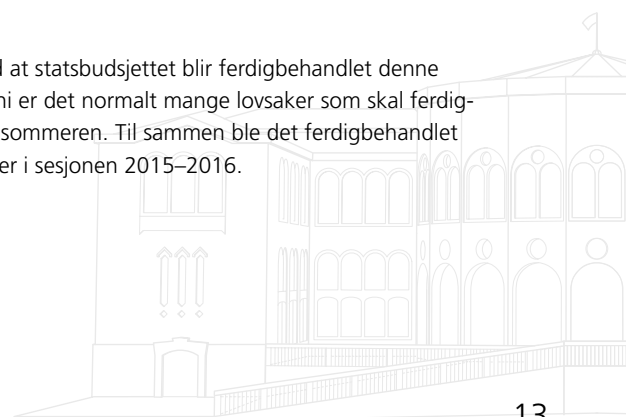
Ferdigbehandlede innstillinger per måned i sesjonen 2015–2016

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

Hvor mange innstillinger som blir behandlet, varierer fra måned til måned gjennom stortings sesjonen. Normalt blir det behandlet flest innstillinger i desember og juni. Slik var det også i sesjonen 2015–2016. Det høye antallet innstillinger i desember har sam-

menheng med at statsbudsjettet blir ferdigbehandlet denne måneden. I juni er det normalt mange lovsaker som skal ferdigbehandles før sommeren. Til sammen ble det ferdigbehandlet 419 innstillinger i sesjonen 2015–2016.

Besvarte spørsmål i stortings sesjonen 2015–2016, fordelt på parti og type spørsmål

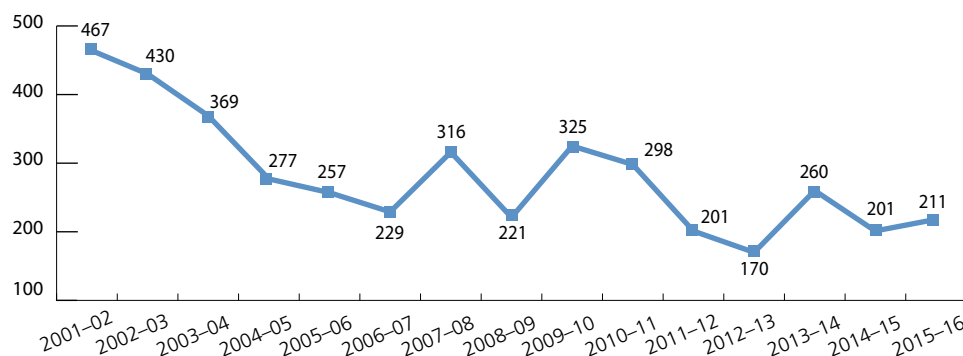
Parti	Hovedspørsmål i muntlig spørretime	Spørsmål i ordinær spørretime	Interpellasjoner	Skriftlige spørsmål
A	44	125	24	653
SP	22	39	5	417
SV	22	22	3	172
V	22	13	8	121
KrF	23	2	1	155
MDG	1	10	0	27
H	0	0	4	39
FrP	0	0	2	88
Totalt	134	211	47	1672

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

Spørreinstuttet er en sentral del av Stortingets kontroll med regjeringen. Spørsmålene bidrar til at Stortinget får informasjon fra regjeringen og kan få klarlagt hvilken holdning den har til politiske problemstillinger.

Til sammen ble det stilt 2061 spørsmål til regjeringen i løpet av sesjonen 2015–2016. Tabellen viser at det hovedsakelig er opposisjonspartiene som stiller spørsmål og interpellasjoner til regjeringen.

Antall besvarte spørsmål i den ordinære spørretimen over tid

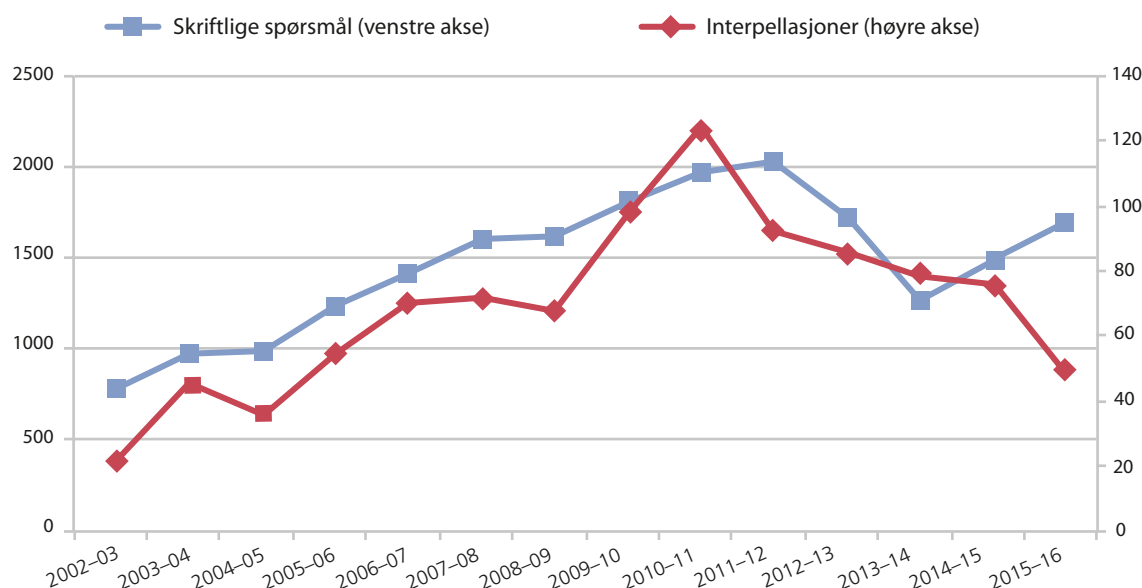

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

I sesjonen 2015–2016 ble 211 spørsmål besvart i den ordinære spørretimen. Som figuren over viser, har antall spørsmål til den ordinære spørretimen sunket over tid. Den motsatte utviklingen

ser ut til å gjelde for interpellasjoner og skriftlige spørsmål, men fra 2010–2011 ser vi en synkende tendens også her. Antall skriftlige spørsmål har imidlertid økt igjen de to siste sesjonene.

Antall skriftlige spørsmål og interpellasjoner over tid

Kilde: Stortingets elektroniske parlamentariske oppfølgingssystem (EPOS)

Sentrale saker i sesjonen

Stortinget behandlet 417 saker i sesjonen 2015–2016.

Her er noen av de mest sentrale.

STATSBUDSJETTET

Forslaget til statsbudsjett for 2016 ble lagt frem av finansminister Siv Jensen (FrP) 7. oktober 2015. Regjeringen la også frem en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet 30. oktober 2015, blant annet på grunn av et økt antall asylsøkere til landet.

Finanskomiteen avga innstilling om budsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger, 28. november 2015. Dette var på overtid. Etter Stortingets forretningsorden skal finansinnstillingen avgis senest 20. november. Finansdebatten ble avholdt 3. desember 2015.

ASYLFORLIK OG INTEGRERINGSFORLIK

Seks av de åtte partiene på Stortinget ble 19. november 2015 enige om tiltak for å møte flyktningkrisen. Dette asylforliket ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med finansdebatten. Som en oppfølging av forliket ble de samme seks partiene 16. desember 2015 enige om tiltak for integrering av asylsøkere (integreringsforliket). Forliket ble vedtatt 12. januar 2016.

TILSLUTNING TIL EUs FINANSTILSYN

Stortinget vedtok i juni 2016 å samtykke til norsk tilslutning til EUs finanstilsyn. Vedtaket ble gjort i medhold av Grunnloven § 115, som krever tre firedels flertall.

*Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016 ble lagt frem for Stortinget av finansminister Siv Jensen.
(Foto: Stortinget / Gjermund Nordtug)*

Fra stortingsalen da statsbudsjettet for 2016 ble lagt frem. (Foto: Stortinget / Gjermund Nordtug)

GRUNNLOVSENDERINGER

Forslag om grunnlovsendringer må behandles av første, andre eller tredje storting etter et valg. Sesjonen 2015–2016 var følgende siste sesjon i inneværende valgperiode der Stortinget kunne behandle forslag om endring av Grunnloven.

Stortinget vedtok to grunnlovsendringer i sesjonen 2015–2016:

Den 31. mars 2016 ble et grunnlovsforslag om endringer i Grunnloven § 49 – om lokalt selvstyre / lokaldemokrati – vedtatt. Den nye bestemmelsen lyder (på bokmål og nynorsk):

«Innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Nærmere bestemmelser om det lokale folkevalgte nivå fastsettes ved lov.»

«Innbyggjarane har rett til å styre lokale tilhøve gjennom lokale folkevalde organ. Nærare føresegner om det lokale folkevalde nivået blir fastsette i lov.»

Stortinget vedtok dessuten 24. mai 2016 å grunnlovfeste Norges Bank. Bestemmelsen ble tatt inn i § 33, og lyder (på bokmål og nynorsk):

«Norges Bank er landets sentralbank.»

«Noregs Bank er sentralbanken i landet.»

LOVENDRINGER

En rekke forslag til lovendringer ble behandlet i sesjonen. Et særtilfelle var Stortingets behandling av Prop. 16 L (2015–2016) om endringer i utlendingsloven (innstramninger). Saken ble fremmet i statsråd 13. november 2015 og overbrakt Stortinget 16. november 2015. Stortinget tok straks saken opp til behandling, uten at den først ble sendt til komitébehandling som er den vanlige behandlingsmåten. Lovendringen ble andregangsbehandlet 19. november 2015 og sanksjonert 20. november, som også var datoen for ikrafttredelse. Etter forslag fra KrF vedtok Stortinget at lovendringen skulle være midlertidig og kun gjelde til 1. januar 2018.

Andre eksempler på lovvedtak fra sesjonen er:

- Endringer i utlendingsloven mv. (innstramninger II)
- Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)
- Endringer i barnelova m.m. (oppheving av tidsfristar i farskapsaker m.m.)
- Endring i straffeprosessloven mv. (skjulte tvangsmidler)
- Sammenslåing av Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylker til Trøndelag fylke og endringer i lov om forandring av rikets inndelingsnavn
- Lov om endring av juridisk kjønn
- Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.)
- Endringer i kirkeloven (omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.)
- Lov om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven)

- Endringer i straffeloven 2005 mv. (strafferettslige særreaksjoner m.m.)
- Endringer i vergemålsloven m.m.
- Lov om granskingskommisjonen for brannen på Scandinavian Star
- Endringer i sosialtjenesteloven (økonomisk stønad til barnefamilier)

REPRESENTANTFORSLAG

Storingsrepresentantene har forslagsrett på lik linje med regjeringen. Hver sesjon blir det fremmet mange representantforslag – både lovforslag og forslag til stortingsvedtak. I sesjonen 2015–2016 ble det fremmet til sammen 129 slike forslag.

De fleste representantforslag fremmes av representanter fra opposisjonspartiene og blir derfor ofte, men langt fra alltid, nedstemt.

Uavhengig av om de blir vedtatt eller ikke, vekker representantforslagene gjerne debatt både innenfor og utenfor Stortinget. Eksempler fra denne sesjonen er forslaget fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås (begge SV) om å be regjeringen oppheve forskriften om en fraværsgrænse på 10 prosent i videregående opplæring, og forslaget fra Heidi Greni, Marit Arnstad og Trygve Slagsvold Vedum (alle Sp) om strakstiltak for å håndtere den sterkt økende asylstrømmen ved grensekontrollstedet Storskog vinteren 2015.

STORTINGSMELDINGER

Stortingsmeldinger er meldinger fra regjeringen til Stortinget om arbeid som er gjort, eller drøfting av politikk for fremtiden. Meldingene danner ofte grunnlag for senere lovforslag og -vedtak.

Stortinget har behandlet blant annet disse stortingsmeldingene i sesjonen 2015–2016:

- *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*
- *Kraft til endring. Energipolitikken mot 2030*
- *Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver*
- *Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen*
- *Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone*
- *Bedre skatt. En skattereform for omstilling og vekst*

- *Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste*
- *Globale sikkerhetsutfordringer i utenrikspolitikken – Terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i digitale rom*
- *Likestilling i praksis – Like muligheter for kvinner og menn*
- *En konkurransekraftig sjømatindustri*
- *Nasjonal helse- og sykehusplan*
- *Politiets rolle i den nasjonale kriseledelsen*
- *Open og opplyst – Allmenkringkasting og mediemangfold*
- *Globalisering og handel. Muligheter og utfordringer for Norge i handelspolitikken*
- *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet*

REDEGJØRELSE

Statsminister Erna Solberg holdt 13. oktober 2015 en redegjørelse om migrasjons- og flyktnings situasjonen rundt Middelhavet og i Europa. Den 14. april 2016 redegjorde klima- og miljøminister Vidar Helgesen for oppfølgingen av Paris-avtalen. Helse- og omsorgsminister Bent Høie holdt en redegjørelse om ventelistene i spesialisthelsetjenesten 10. juni 2016.

INITIATIVDEBATTER

I utgangspunktet kan ikke komiteene behandle andre saker enn de som er blitt oversendt fra Stortinget. I 2013 fikk imidlertid Stortingets forretningsorden inn en ny bestemmelse som åpnet for at hver komité, inntil to ganger i løpet av sesjonen, kan ta initiativ til debatt i Stortinget om et tema som faller innenfor komiteens saksområde. Bakgrunnen for endringen var ønsket om å styrke Stortinget som debattarena.

Det ble avholdt én initiativdebatt i sesjonen 2015–2016. Debatten, som fant sted 10. mai 2016, kom i stand etter initiativ fra kommunal- og forvaltningskomiteen og handlet om seriositet i bygge- og anleggsnæringen. To statsråder deltok – kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner (H) og arbeids- og sosialminister Anniken Haugli (H).

KONTROLLSAKER

Kontroll saker i sesjonen er omtalt under «Komiteenes virksomhet», side 20.

Komiteenes virksomhet

Fagkomiteene avgir 419 innstillinger denne sesjonen. Statsbudsjettet tok som vanlig mesteparten av tiden til komiteene på høsten, mens vårsesjonen gikk med til reiser, høringer og andre løpende saker, deriblant en rekke lovsaker.

Oppgaven til fagkomiteene er å forberede de sakene Stortinget skal ta stilling til. Representantene er fordelt på tolv fagkomiteer, og disse avgir innstillinger til Stortinget om de proposisjonene, meldingene og representantforslagene som faller inn under deres saksområder.

Om høsten er særlig arbeidet med statsbudsjettet tidkrevende, både for finanskomiteen, som samordner budsjettbehandlingen og avgir finansinnstillingen, og for fagkomiteene ellers, som avgir innstillinger om bevilgningene innenfor sine fagområder. Forslag til omprioriteringer og tilleggsbevilgninger fra regjeringen blir behandlet i revidert nasjonalbudsjett om våren og i nysalderingen om høsten. Helt til sist i budsjettcyklusen behandles statsregnskapet – halvannet år etter at statsbudsjettet først ble fremmet – i to komiteer: i finanskomiteen etter at de har mottatt stortingsmelding fra Finansdepartementet, og i kontroll- og konstitusjonskomiteen etter at de har mottatt rapport fra Riksrevisjonen.

I tillegg til budsjettet oversender regjeringen flere andre faste årlige saker. Kommunal- og forvaltningskomiteen behandler kommuneproposisjonen, som omhandler den politikken regjeringen vil føre overfor kommunene i året som kommer, mens næringskomiteen behandler jordbruksoppgjøret, som er avtalen staten inngår med landbruket om blant annet priser på jordbruksvarer.

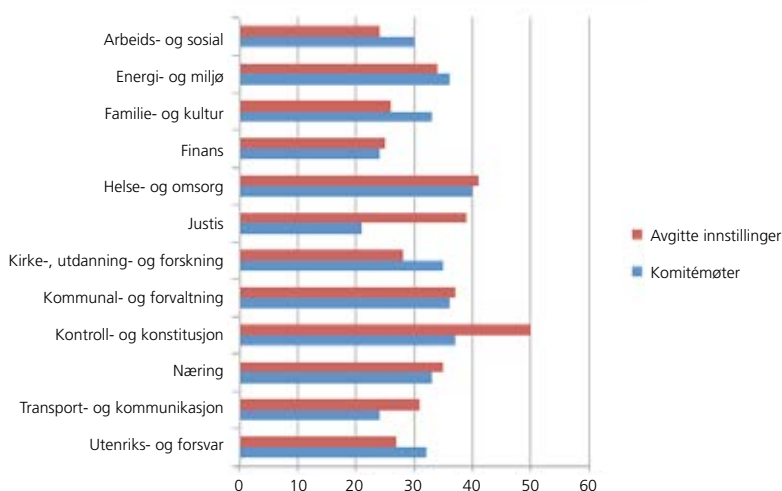
RAPPORTER FRA STORTINGETS UNDERLIGGENDE ORGANER

Noen komiteer behandler også faste årsrapporter. Dette kan være årsrapporter fra Stortingets kontrollorgan eller institusjoner og nemnder opprettet av Stortinget. Noen eksempler er årsrapport fra Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, som kom for første gang i sesjonen 2015–2016 og blir behandlet i justiskomiteen, årsrapport fra Sivilombudsmannen, som blir behandlet i kontroll- og konstitusjonskomiteen, årsrapport fra Personvernemnda, som blir behandlet i kommunal- og forvaltningskomiteen, og årsrapport fra de ulike parlamentarikerdelegasjonene, som blir behandlet i utenriks- og forsvarskomiteen.

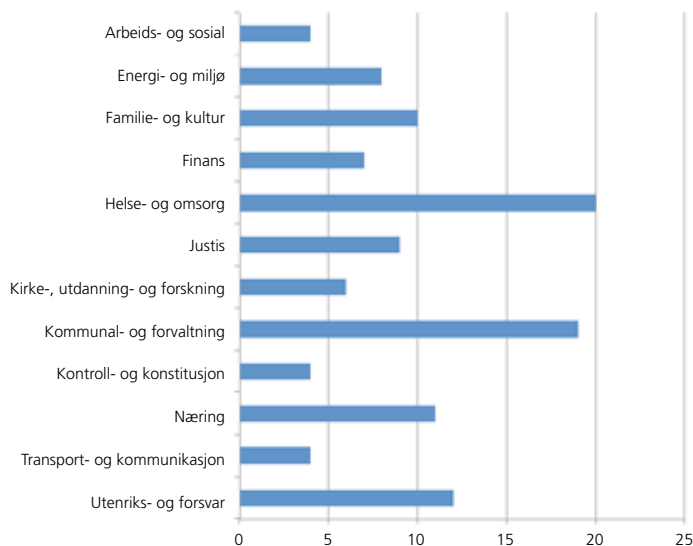
KOMITÉMØTER OG HØRINGER

Komiteene har møter gjennom hele sesjonen. I sesjonen 2015–2016 ble det avholdt til sammen 381 komitémøter. Ved behandlingen av enkelte saker beslutter komiteen at det også skal avholdes høring i saken. En høring er et møte hvor inviterte organisasjoner legger frem sitt syn og svarer på spørsmål fra komiteen. Høringene er et viktig redskap for komiteene for innspill og informasjon, samtidig som det gir ulike interesseorganisasjoner mulighet til å påvirke beslutningene politikkerne skal ta. I sesjonen 2015–2016 ble det til sammen avholdt 114 slike høringer, og totalt møtte 1859 instanser.

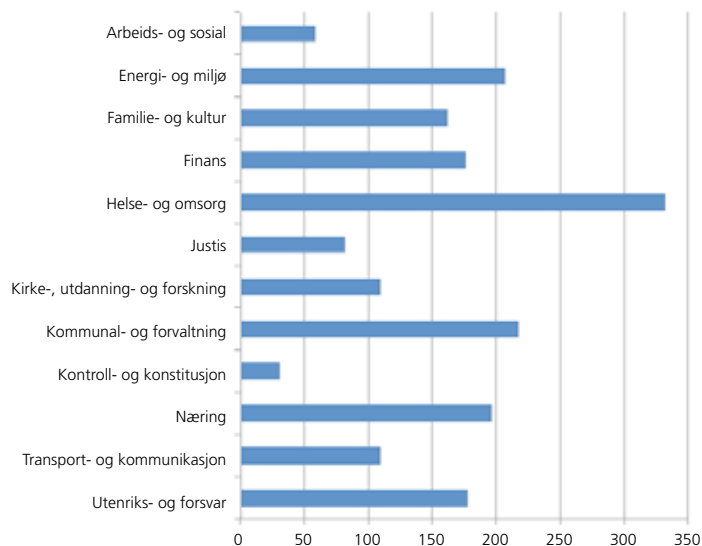
Antall komitémøter og antall avgitte innstillinger per komité i sesjonen 2015–2016

Antall avholdte høringer per komité i sesjonen 2015–2016

Antall instanser som har vært på høring i den enkelte komité i sesjonen 2015–2016

KOMITÉREISER OG SEMINARER

Komiteene bruker også noe tid på reisevirksomhet. I sesjonen 2015–2016 gjennomførte komiteene til sammen 36 reiser innenlands fordelt på de fleste av landets fylker, og 23 utenlandsreiser til Norden, Europa for øvrig samt Sør-Afrika, Midtøsten, Sørøst-Asia, USA og Sør-Amerika.

Komiteene arrangerte også totalt to seminarer om sine fagfelt på Stortinget, hadde 84 møter med eksterne organisasjoner og instanser på Stortinget og 31 møter med eksterne utenfor Stortinget.

KOMITÉLEDERE

Arbeids- og sosialkomiteen, Arve Kambe (H), Rogaland

Energi- og miljøkomiteen, Ola Elvestuen (V), Oslo

Familie- og kulturkomiteen, Svein Harberg (H), Aust-Agder

Finanskomiteen, Hans Olav Syversen (KrF), Oslo

Helse- og omsorgskomiteen, Kari Kjønås Kjos (FrP), Akershus

Justiskomiteen, Hadia Tajik (A), Oslo

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, Trond Giske (A), Sør-Trøndelag

Kommunal- og forvaltningskomiteen, Helge André Njåstad (FrP), Hordaland

Kontroll- og konstitusjonskomiteen, Martin Kolberg (A), Buskerud

Næringskomiteen, Geir Pollestad (Sp), Rogaland

Transport- og kommunikasjonskomiteen, Nikolai Astrup (H), Oslo

Utenriks- og forsvarskomiteen, Anniken Huitfeldt (A), Akershus

Fra kontrollhøringen om forsvarsmateriell 26. og 27. november 2015. Tom E.B. Holthe, Erik Skutle og Michael Tetzschner. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

KONTROLLSAKER

Kontroll- og konstitusjonskomiteen kan foreta egne undersøkelser i forvaltningen for å kontrollere om regjeringens politikk samsvarer med Stortingets vedtak og intensjoner.

Beslutningen om å starte en egen undersøkelse kan fattes av en tredel av komiteens medlemmer, det vil si at minst fire av komiteens tolv medlemmer må stå bak et forslag om å sette i gang en undersøkelse.

Når komiteen beslutter å sette i gang undersøkelser, er det første skrittet en skriftlig henvendelse til den ansvarlige statsråden. Hvis komiteen finner svaret tilfredsstillende, avsluttes undersøkelsen. Hvis ikke kan komiteen stille flere spørsmål, eller den kan beslutte å «åpne sak». Dette innebærer at komiteen formelt tar saken opp til behandling og avgir innstilling til Stortinget. Normalt blir det avholdt kontrollhøring. Avslutningsvis blir saken debattert av Stortinget i plenum.

I 2015–2016 benyttet komiteen initiativretten og holdt omfattende kontrollhøringer i tre saker:

• Avhending av brukt/utrangert forsvarsmateriell

Bakgrunnen for saken var en serie artikler i Dagbladet og andre medier om forholdene rundt salget av en rekke tidligere norske marinefartøyer. Det kom blant annet frem at flere av fartøyene hadde havnet hos paramilitære selskaper i Vest-Afrika. Komiteen avholdt derfor en omfattende kontrollhøring i saken våren 2015.

Høsten 2015 besluttet komiteen å avholde en ny kontrollhøring, fordi sakskomplekset i tiden etter den første høringen hadde vokst i omfang.

Saken ble ført opp til behandling i Stortinget, men etter anmodning fra komiteen ble innstillingen sendt tilbake til komiteen uten behandling i plenum. Bakgrunnen for anmodningen var at komiteen mottok ny dokumentasjon fra forsvarsministeren. Komiteen behandlet deretter saken i en tilleggsinnstilling.

• Statstilskudd til høyskolene NITH, Westerdals og NISS

Bakgrunnen for saken var Riksrevisjonens merknader til Kunnskapsdepartementet i 2013 om mangelfull oppfølging av tilskudd og om oppslag i media, herunder Dagens Næringsliv, om transaksjoner i forbindelse med fusjonen av de tre høyskolene. Kontrollhøringen ble holdt i april 2016.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen avholdt ny høring om eierskapsutøvelsen i Telenor og Telenors håndtering av VimpelCom-saken i mai 2016. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

- **Nærings- og fiskeridepartementets eierskapsutøvelse i Telenor og Telenors håndtering av VimpelCom-saken – gjenåpning av sak**

Komiteen avholdt kontrollhøring i januar 2015 og avga innstilling i mai 2015. Komiteen mottok et brev fra næringsministeren vedrørende Telenors håndtering av VimpelCom-saken. I brevet viste næringsministeren til at det forelå informasjon som var ny for Nærings- og fiskeridepartementet, og som utfylte den informasjonen komiteen hadde mottatt tidligere. Komiteen besluttet på bakgrunn av de nye opplysningene å gjenåpne saken. Som ledd i behandlingen ble det avholdt en ny omfattende kontrollhøring i mai 2016.

- **Særskilt melding fra Sivilombudsmannen – Kommunal- og moderniseringsdepartementet følger ikke Sivilombudsmannens uttalelser**

I tillegg til sakene komiteen selv tok initiativ til, avholdt komiteen kontrollhøring som ledd i behandlingen av en særskilt melding fra Sivilombudsmannen. Bakgrunnen for den særskilte meldingen var Kommunal- og moderniseringsdepartementets manglende oppfølging av Sivilombudsmannens uttalelser i to konkrete saker.

Tidligere styreleder i Telenor Svein Aaser og tidligere konsernsjef i Telenor Jon Fredrik Baksaas i høringssalen 27. mai 2016. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Stortinget vedtok 19. juni 2014 å opprette en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter. Den 26. november 2015 bifalt Stortinget enstemmig oppnevningen av Petter Fredrik Wille som direktør for institusjonen. Institusjonens første årsmelding ble avgitt til Stortinget 1. april 2016.

Petter Fredrik Wille ble oppnevnt som direktør for Nasjonal institusjon for menneskerettigheter. Her med stortingspresident Olemic Thommesen. (Foto: Stortinget)

Stortingets ansvarskommisjon

Stortingets ansvarskommisjon er et uavhengig særorgan på fem medlemmer som Stortinget kan be om å innlede undersøkelser for å klarlegge om det er grunnlag for å gjøre konstitusjonelt ansvar gjeldende for noen. To medlemmer av Stortingets ansvarskommisjon, Kristen Ribe og Marianne Abeler, ble valgt 7. juni 2016 for perioden frem til 1. juni 2022.

Internasjonalt samarbeid

Gjennom internasjonale besøk, interparlamentarisk samarbeid og annen kontakt med internasjonale miljøer er stortingsrepresentantene aktive på den internasjonale arenaen.

SAMARBEID I NORD

Samarbeid i nord er et høyt prioritert område for Norge. Det arktiske samarbeidet fortsetter i stor grad som før, til tross for et krevende overordnet sikkerhetspolitisk bilde. Klima, økonomisk utvikling og mennesker som bor i Arktis, var hovedtemaene på den 12. arktiske parlamentarikerkonferansen i Russland 14.–17. juni 2016. Delegasjonsleder Eirik Sivertsen (A) ble gjenvalgt som leder av den internasjonale arktiske komiteen for de neste to årene.

FLYKTNINGER OG GRENSEKONTROLLER I NORDEN

Nordisk råd holdt sin 67. sesjon i Reykjavik 27.–29. oktober 2015. Flyktningkrisen og behovet for et styrket nordisk samarbeid preget debatten under sesjonen. Klimautfordringer og bærekraft var andre sentrale temaer.

Danmark har presidentskapet i Nordisk råd i 2016 og har nordisk samarbeid om helse, turisme og forsvar som sine hovedprioriteringer. Den 19. april møttes Nordisk råd i Stortinget til en temasesjon om hvilken betydning grensekontroll har for det nordiske samarbeidet.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd under temasesjonen på Stortinget 19. april 2016. (Foto: Stortinget)

NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg og stortingspresident Olemic Thommessen deltok i Stavanger. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

NATO I STAVANGER

Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling har et generelt høyt aktivitetsnivå.

Stortinget var vertskap for den årlige sesjonen i 2015, som ble arrangert 10.–12. oktober i Stavanger. Av de omtrent 600 deltakerne var nærmere 350 parlamentarikere. Arrangementet, som hadde et stort antall nasjonale innledere, bidro til å fremme norsk sikkerhetspolitisk kompetanse og norske perspektiver.

Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling var vertskap under sesjonen i Stavanger i oktober 2015. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

TRAVELT I BRUSSEL

Stortinget har kontor med én medarbeider i Europaparlamentet i Brussel. Kontoret ble opprettet i 2010 for å gi representantene bedre informasjon om EU/EØS-saker og styrke kontakten med Europaparlamentet. Fra 1. juli 2015 til 1. juli 2016 deltok norske stortingsrepresentanter på seks fellesmøter mellom Europaparlamentet og nasjonale parlamenter i Brussel, samt ni møter arrangert av formannskapslandene Luxembourg og Nederland. I tillegg har det vært to komitébesøk i Brussel og ett bilateralt møte mellom Europaparlamentet og Stortinget. Stortingetspresidenten møtte presidenten i Europaparlamentet i mars 2016. Det årlige studieoppholdet i Brussel ble gjennomført for elleve representanter i februar 2016.

Stortingets EØS/EFTA-delegasjon har også hatt et aktivt år. I møter med EFTA- og EU-kolleger har de sett nærmere på overordnede utfordringer knyttet til europeisk integrasjon og betydningen av disse for EØS-samarbeidet. Temaer som brexit, migrasjon, sikkerhet og den økonomiske situasjonen i Europa har stått sentralt. Delegasjonen har også brukt mye tid på internasjonale handelsspørsmål, og møtte i februar 2016 EUs handelskommissær og representanter for Europaparlamentets internasjonale handelskomité i Brussel.

Gunvor Eldegard (nr. 2 fra venstre) i den norske delegasjonen og kolleger under IPU-sesjonen i Lusaka, Zambia. (Foto: Stortinget)

MIGRASJON OG FREMMEDFRYKT

Også i 2016 har migrasjons- og flyktningkrisen i Europa preget aktiviteten i Europarådet. Søkelyset er blitt satt både på EU og Europas utfordringer med å samle seg om en felles innsats og ansvarsfordeling og på flyktingenes individuelle menneskeretter og humanitære forhold. EUs avtale med Tyrkia, stenging av grenser i Europa og situasjonen for de mange flyktingene i Hellas var gjenstand for omfattende debatt og diskusjon. Forholdene for barn på flukt og for enslige mindreårige flyktninger, særlig mangelen på utdanning og faren for overgrep, har også fått økt oppmerksomhet. Kampen mot terror har stått høyt på agendaen, og i lys av dette også ekstremisme, radikalisering (også radikalisering av barn) og voksende antisemittisme i Europa.

Hatprat, intoleranse og fremmedfrykt er temaer som står høyt på agendaen i Europarådet. Stortingspresidenten deltok i en debatt om hatprat og fremmedfrykt under Europarådets parlamentspresidentkonferanse (ECPP) i Strasbourg 15. og 16. september 2016.

Den demokratiske utviklingen og status i medlemslandene er noe Europarådet regelmessig fokuserer på. I 2016 har særlig den konstitusjonelle krisen i Polen og utviklingen i Tyrkia vært gjenstand for oppmerksomhet i Europarådets parlamentarikerforsamling.

ASIA

Stortingets delegasjon til det parlamentariske Asia–Europa-partnerskapet (ASEP) deltok i april på årsmøte i Mongolia. Over 30 land og 150 deltakere fra Asia og Europa møttes i Ulan Bator

for å diskutere økt regional samhandling. Den norske delegasjonen sørget for at Norge fikk innflytelse på utformingen av slutt-erklæringen, som blant annet omhandlet felles innsats for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling.

SLIPP UNGDOMMEN TIL!

Den interparlamentariske union (IPU) holdt sin sesjon i Lusaka, Zambia 19.–23. mars. 670 parlamentarikere fra 131 land diskuterte hvordan representasjonen av ungdom og kvinner kan styrkes. Nesten halvparten av verdens befolkning er under 30 år, men under 2 prosent av verdens parlamentarikere tilhører denne aldersgruppen. Dessverre ble terror også et aktuelt tema da nyheten om angrepene i Brussel ble kjent. Det ble holdt ett minuttstilhet for ofrene, og den belgiske delegasjonen mottok kondolanser fra alle verdenshjørner. Et samlet IPU vedtok en omfattende resolusjon mot terror.

OSSE BYGGER TILLIT

Parlamentarikerforsamlingen til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE PA) har særlig prioritert tillitsbyggende tiltak og dialog dette året, og har diskutert de mest utfordrende spørsmålene landene i regionen står overfor: migrasjonskrisen, krisen i Ukraina, menneskerettigheter på Krim samt globale spørsmål som internasjonal terrorisme, klimaendringer, korrupsjonsbekjempelse og likestilling. Migrasjons- og flyktningkrisen har likevel i aller størst grad preget debattene i parlamentarikerforsamlingen, og da spesielt om hvordan mottaksapparatet fungerer.

Stortingsbygningen 150 år

I 2016 var det 150 år siden Stortinget fikk en egen bygning, etter mer enn 50 år i lånte lokaler. Da bygningen sto ferdig i 1866, var den nyskapende. Arkitekt Emil Victor Langlet vekket både harme og begeistring med den særegne utformingen og den sentrale plasseringen i bybildet. I dag er stortingsbygningen blant våre fremste symboler på folkestyret og det moderne Norge.

LØVEJUBILEUM 5. DESEMBER 2015

5. desember 2015 inviterte Stortinget til familiedag på Eidsvolls plass i anledning 150-årsjubileet til løvene på Løvebakken. Arrangementet var det første av flere som markerte bygningsjubileet.

Løvebursdagen bød på en rekke aktiviteter for barna. De fikk fargelegge løvemasker, lage tegneseriestriper og løse oppgaver. Det var historiefortelling om fangen Gudbrand Mørstad, som hugget ut løvene, lesestund fra barnefortellingen *Mina og løven* og familieomvisninger i stortingsbygningen. Arrangementet ble avsluttet med tale og bursdagssang ledet av stortingspresident Olemic Thommessen.

Over: Fargelegging av løvemasker i tegneteltet. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Til venstre: Stortingsløvene ble tegnet av kunstneren Christopher Borch, som fikk Gudbrand Mørstad, en fange på Akershus festning, til å hugge dem ut. På løvebursdagen satte stortingspresidenten krone på den ene løven. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Kunstnerisk innslag under jubileumsmarkeringen i stortingsalen: vokalist Unni Løvlid (i midten) med (f.v.) Håvard Lund på bassklarinet, Valeria Lillebjerka på bandoneon, Sunanda Sharma vokal og Jai Shankar på tablatrommer. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

JUBILEUMSMARKERING 3. MARS 2016

Torsdag 3. mars 2016 inviterte presidentskapet til jubileumsfeiring. Markeringen i stortingsalen fremhevet stortingsbygningens viktigste funksjon, nemlig som arbeidsrom og møteplass for folkets valgte representanter. Etter stortingsmøtet var det mottakelse i vandrehallen.

Over til høyre: Livet i stortingsbygningen var tema i en panel-samtale i vandrehallen. Peter Butenschøn (arkitekt og forfatter av jubileumsboken om stortingsbygningen), Kirsti Kolle Grøndahl (mangeårig tidligere stortingsrepresentant og stortingspresident i to perioder), Heidi Nordby Lunde (stortingsrepresentant), Leif Jakob Knutsen (tidligere ansatt i Stortinget) og Kjetil B. Alstadheim (politisk redaktør i Dagens Næringsliv) deltok. Anne Grosvold ledet samtalen. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Til høyre: Etterkommerne av stortingsbygningens arkitekt Emil V. Langlet var invitert fra Sverige for å delta på jubileumsmarkeringen. Her oldebarnet Erik Langlet og tippoldebarnet Simone Langlet. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

JUBILEUMSFEST 9. MAI 2016

Mandag 9. mai ble skoleelever fra Oslo, Akershus og Trondheim invitert til utendørsfest. Elevene ble invitert fordi Stortinget ønsker å bidra til å utdanne de yngste generasjonene til aktive demokratideltakere.

Eidsvolls plass var denne dagen fylt med aktiviteter om stortingsbygningen, arkitekturen og demokratiet.

På ettermiddagen var det åpent hus, og mer enn 500 publikummere besøkte stortingsbygningen.

Stortingsbygningen var pyntet med blomster, flagg og ballonger da skoleelever var invitert til jubileumsfest. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Til høyre: Stortingets første visepresident Marit Nybakk får en virtuell omvisning av elever på 6. trinn ved Brundalen skole i Trondheim. De har utviklet stortingsbygningen i dataspillet Minecraft. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Det ble satt opp talerstol og mikrofon til «Speakers' Corner», der elevene fikk holde innlegg om en sak de var opptatt av. Her er det en elev fra Rønningen skole i Asker som taler. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Stortingets president Olemic Thommessen og statsminister Erna Solberg deltok i et sceneprogram ledet av Erik Solbakken. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Stortingets bygning i Lego: Stortingets presidenten avduket en ny modell av bygningen laget av 35 000 legoklosser, av sertifisert legobygger Matija Pužar. Det er den første modellen som viser bygningen slik den ser ut i dag. Etter avdukingen ble modellen plassert i trappehallen i stortingetsbygningen og er i dag en populær attraksjon ved omvisninger og besøk. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

HISTORISK TILBAKEFØRING AV LAGTINGETS FORSAMLINGSVÆRELSE

I anledning bygningsjubileet skulle rommet som ligger vis-à-vis lagtingssalen, tilbakeføres til sitt opprinnelige utseende. Rommet er blitt bygget om mange ganger i forbindelse med skiftende funksjoner. Etter grundige forarbeider fant man spor av hvordan

rommet så ut i 1866, tiltenkt som et forsamlingsværelse for Lagtingets medlemmer. Det nyrestaurerte rommet sto ferdig til jubileumsmarkeringene og er tatt i bruk som et representativt møterom.

Tilbake til original dekor: Per Kristian Engebretsen (i midten), ansatt i Stortingets administrasjon, har ledet restaureringsarbeidet. Her viser han frem rommet til publikum under åpent hus 9. mai 2016. (Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Stortingets første visepresident Marit Nybakk åpnet jubileumsutstillingene i historisk sal 3. mars 2016.
(Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

JUBILEUMSBOK OG -FILM

Stortinget. *Huset på Løvebakken gjennom 150 år*, skrevet av arkitekt Peter Butenschøn og med bilder av fotograf Ivan Brodey, er lagt opp som en vandring gjennom stortingsbygningen. Den tar for seg debatten på 1850-tallet, selve byggeprosessen og senere rehabilitering av huset, samt livet i stortingsbygningen. Boken finnes i både norsk og engelsk utgave, og brukes som gavebok fra Stortinget.

En syv minutters informasjonsfilm om stortingsbygningens historie og utforming ble lansert 3. mars. *Huset på Løvebakken* viser nye bilder av bygningen og dens detaljer, og forklarer hvordan bygningens utforming henger sammen med de parlamentariske prosessene. Filmen finnes med norsk og engelsk fortellerstemme og tekst, og er publisert på www.stortinget.no.

JUBILEUMSUTSTILLINGER

3. mars åpnet to jubileumsutstillinger i historisk sal. «Demokratiets hus» viser hvordan stortingsbygningen fra 1866 ble arena for demokratiets utvikling i årene som fulgte. Kort tid etter at Stortinget fikk sitt eget hus, ble det innført årlige storting (1869), og antallet folkevalgte økte. Stortingsbygningen dannet rammen rundt milepæler i demokratiets fremvekst – som parlamentarismens gjennombrudd i 1884, løsrivelsen fra unionen med Sverige i 1905 og innføringen av allmenn stemmerett for kvinner i 1913. Til historien om det norske folkestyret hører også «Skjebneåret 1814», som er en kortfattet utgave av jubileumsutstillingen fra 2014.

«Fra Langlet til Holter» tar for seg stortingsbygningen gjennom to epoker. I takt med at Stortinget utvidet sin virksomhet, økte behovet for mer plass og moderne lokaler. Etter tiår med debatt ble det i 1949 utlyst en ny arkitektkonkurranse, og på 1950-tallet ble det gjennomført en storstilt ombygging av Langlets stortingsbygning under ledelse av arkitekt Nils Holter. Utstillingen ble laget i samarbeid med Nasjonalmuseet – Arkitektur. Jubileumsutstillingene i Stortinget og Arkitekturmuseet hadde felles katalog, *To arkitektkonkurranser*, med bidrag fra Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.

Eidsvold 1814 av Oscar Wergeland ble gitt som gave til Stortinget i 1885 og har siden hatt sin faste plass bak presidentpodiet i stortingsalen. Til utstillingen om dette ikoniske maleriet ble det også laget en katalog. Utstillingen ble flyttet til Norsk Folkemuseum våren 2016. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

SEMINARER OG BYVANDRINGER

Stortinget og Nasjonalmuseet – Arkitektur arrangerte to åpne seminarer: «Langlets stortingsbygning» (15. mars) og «Arkitektur og demokrati – åpenhet og debatt om offentlige byggeoppgaver» (27. april). Byvandringen «Stortinget kunne ha ligget her» ble holdt sammen med Nasjonalmuseet – Arkitektur 8. april, 22. april og 20. mai.

Byvandringen «Stortingets vei til Løvebakken» 26. april ble arrangert i samarbeid med Oslo bymuseum og Norsk Folkemuseum. Vandringen gikk i stortingsrepresentantenes fotspor – fra en nøktern skolesal, via en sirlig dekorert universitetsaula, til 150-årsjubilanten på Løvebakken.

ANDRE UTSTILLINGER I STORTINGET

Riksrettens historie

I anledning Høyesteretts 200-årsjubileum i 2015 ble utstillingen «Riksretten – en politisk domstol i 200 år» åpnet i historisk sal. Utstillingen tok for seg de seks riksrettssakene i norsk historie og deres betydning for den parlamentariske utviklingen, med særlig vekt på den politiske striden på 1880-tallet. Utstillingen sto frem til februar 2016.

Maleriet *Eidsvold 1814*

Fra mai 2015 til januar 2016 sto utstillingen om maleriet *Eidsvold 1814* av Oscar Wergeland i historisk sal. Bakgrunnen for bestillingen av maleriet var den politiske striden om parlamentarismen. Maleriet skulle minne de folkevalgte på å være tro mot riksforsamlingen på Eidsvoll og verne om Grunnloven. Utstillingen om maleriets historie ble laget i samarbeid med Eidsvoll 1814 / Norsk Folkemuseum og ble flyttet til Norsk Folkemuseum våren 2016.

Stortinget på nett

Stortinget.no er det offisielle nettstedet til Stortinget.

Nettstedet gir blant annet informasjon om Stortingets sammensetning, representantene, komiteer og delegasjoner, publikasjoner, saker og saksgang i Stortinget, nett-TV og videoarkiv fra stortingsmøter og komitéhøringer, aktuelle nyhetsoppslag og informasjonssider om Stortinget og folkestyret på nynorsk, bokmål og engelsk.

Åpne data fra Stortinget er tilgjengelig fra Stortingets data-tjeneste, data.stortinget.no.

SOSIALE MEDIER

Stortinget og stortingsbiblioteket har Twitter-kontoer (@Stortinget og @Storbibl).

Undervisningsfilmer, opptak av taler o.l. blir lagt ut under «Stortingsfilm» på YouTube. Stortinget legger ellers ut bilder på Flickr.

NYHETSBRUV PÅ E-POST

På stortinget.no kan man melde seg på og finne arkiver for en rekke nyhetsbrev. Man kan abonnere på pressemeldinger fra Stortinget, nyhetsbrev for lærere og det ukentlige nyhetsbrevet «EU/EØS-nytt», som er utarbeidet av stortingsbiblioteket. Forslag til rettsakter fra Europakommisjonen som Stortinget mottar, blir sendt ut på e-post i nyhetsbrevet «Antatt EØS-relevante rettsakter».

UTREDNINGER

Stortingets utredningsseksjon gir ut fagnotater og skriftserien *Perspektiv*, der notater fra seksjonen selv eller fra eksterne fagpersoner og forskningsmiljøer på oppdrag fra seksjonen blir gjort allment tilgjengelig. De kan lastes ned fra www.stortinget.no. I 2015–2016 kom følgende utgaver:

Perspektiv 01/16

Regjeringskonferansene: utenfor Stortingets rekkevidde?

Perspektiv 03/15

Innføring av nye, kostbare legemidler og metoder – systemer i utvalgte land

Fagnotat 01/15

Generell bevæpning i norsk politi – en sammenstilling av kunnskap

BROSJYRE PÅ TI SPRÅK

Brosjyren *Norges nasjonalforsamling* kom på ukrainsk våren 2016. Fra før finnes den på bokmål, nynorsk, nordsamisk, engelsk, spansk, fransk, tysk, polsk og russisk. Alle utgavene kan lastes ned fra www.stortinget.no.

Formidlings- og undervisningstilbud

Stortingets administrasjon skal bidra med aktuell kunnskapsformidling om Stortingets virksomhet og folkestyre, og tilbyr ulike publikumsarrangementer, omvisninger og læringsspill gjennom hele året. I tråd med Stortingets kommunikasjonsstrategi innrettes formidlingstilbudet etter prioriterte målgrupper. I sesjonen 2015–2016 tok Stortinget imot ca. 29 000 besøkende fordelt på de ulike tilbudene.

STORTINGET UNDERVISNING

Våren 2016 lanserte Stortinget nye undervisningssider på nett. Sidene er tilpasset ulike målgrupper og tydelig strukturert, slik at elever og lærere lett skal finne relevant innhold for det aktuelle klassertrinnet. Informasjonstekstene og undervisningsmateriellet er basert på kompetansemålene i skolen og Stortingets lange erfaring med formidling til besøkende skoleklasser. Stortinget undervisning tar sikte på å minske avstanden mellom klasserommet og stortingsalen.

VOKSNE MED MINORITETSBAKGRUNN

Voksne med minoritetsbakgrunn er en prioritert målgruppe for Stortingets kommunikasjonsarbeid. Administrasjonen har i 2016 lagt vekt på å tilpasse eksisterende omvisningstilbud til minoritetspråklige grupper. Hjelpemidler og fysiske objekter er testet som språkstøtte i omvisningene, og det er gjennomført kompetansehevingstiltak for omviserne.

BARNESKOLETRINNET

Barn og unge er en annen målgruppe Stortinget prioriterer. Det er i den forbindelse laget to formidlingsesker med veiledningshefter til bruk i omvisninger for barnetrinnet. Den ene er tilpasset 1.–4. trinn med Grunnloven som tema, mens den andre, som er tilpasset 5.–7. trinn, tar for seg Stortingets oppgaver. I samarbeid med lærere og elever på mellomtrinnet ble det i løpet av 2015 utarbeidet et omvisningstilbud basert på skolens kompetansemål.

UNGDOMSSKOLEN

«Valget er ditt» er et interaktivt læringsspill for elever i ungdomsskolen. Gjennom spillet får elevene en lærerik innføring i politisk og demokratisk tankegang. Spillet går ut på å skape en god fremtid ved å prioritere mellom ulike politiske alternativer.

UTPLASSERINGSELEVER

Stortinget tok i sesjonen imot 35 utplasseringselever fra ungdomsskolen. De hospiterte i 15 seksjoner i administrasjonen og i ulike partigrupper. Det er utarbeidet læringsmål for hospiteringen.

VIDEREGÅENDE SKOLE

Det veletablerte MiniTinget ble høsten 2015 midlertidig erstattet av «Rett på sak» på grunn av støy fra rehabiliteringsprosjektet i Prinsens gate 26. MiniTinget åpner for drift igjen i januar 2017.

«Rett på sak» er, som MiniTinget, et interaktivt læringsspill for elever i videregående skole, men gjennomføres i den ærverdige lagtingsalen i selve stortingsbygningen. Spillet gir et praktisk innblikk i hvordan de folkevalgte jobber og setter saker på dagsordenen. Elevene får diskutere aktuelle politiske saker og kan selv påvirke utfallet.

Stortingets målsetting med de ulike læringsspillene er å øke det demokratiske engasjementet og inspirere til politisk debatt og diskusjon. Førstegangselgere skal få en grunnleggende forståelse for Stortingets arbeidsordning, maktfordelingsprinsippet og de ulike påvirkningskanalene. Dette samsvarer med sentrale læringsmål i læreplanen for samfunnsfag. Evalueringer viser at 90 prosent av elevene forstår Stortinget bedre etter endt besøk.

REISETILSKUDD

Skoleklasser som skal besøke Stortingets læringsspill og har lang reisevei, kan søke om økonomisk støtte. For kalenderårene 2015 og 2016 bevilget Stortinget henholdsvis 3,5 millioner og 5 millioner kroner til reisetilskudd. I sesjonen 2015–2016 fikk 120 klasser reisetilskudd.

LÆRERKURS

To ganger i året arrangerer Stortinget kurs i stortingskunnskap for lærere på ungdomstrinnet og i videregående skole. Programmet går over tre dager og er gratis. Grunnstammen i kurset er foredrag om Stortingets lovbehandling, budsjettbehandling og kontrollfunksjon. I tillegg legges det vekt på innhold

som setter Stortinget og det norske demokratiet inn i en større kontekst. I 2015–2016 deltok om lag 120 lærere fra hele landet, og de fikk høre blant andre utenriksminister Børge Brende, finansminister Siv Jensen, riksrevisor Per-Kristian Foss og tidligere statsminister Kåre Willoch.

Engasjerte elever fra Olav Duun videregående skole i Nord-Trøndelag i lagtingssalen i gang med læringsspillet «Rett på sak». (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

I vandrehallen under Oslo Kulturnatt kunne man gå virtuelt gjennom stortingsbygningen i Minecraft. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

OMVISNINGER

Stortinget tilbyr målgruppetilpassede omvisninger på norsk, engelsk og fransk gjennom hele året. Omvisningene gir et godt innblikk i hvordan Stortinget fungerer, og i de viktigste oppgavene. Det legges i tillegg vekt på Stortingets rolle i forhold til andre maktinstanser og å forklare parlamentarismen i praksis. Publikum får også høre om Stortingets historiske utvikling og se de viktigste rommene i stortingsbygningen.

KUNSTVANDRINGER

Stortinget har en kunstsamling på om lag 800 verk. Høydepunkter fra samlingen vises frem under både åpne og forhåndsbestilte kunstvandringar.

OSLO KULTURNATT I STORTINGET

Miniforedrag om stortingsbygningens historie, arkitektur og kunstsamling var nytt av året da Stortinget inviterte publikum innenfor dørene fredag 16. september 2016. De viktigste rommene var åpne for publikum, som kunne bevege seg rundt og oppleve bygningen og utstillingene i sitt eget tempo. I vandrehallen var det et yrende liv av barn og voksne som besøkte Stortinget i Minecraft, bygget miniatyrer av bygningen i Lego, tegnet «Min stortingsbygning» og laget tegneserier og løve-masker.

OSLO ÅPNE HUS

Publikum fikk oppleve Stortingets interiør under Oslo Åpne Hus lørdag 24. september. Gjennom organiserte omvisninger fikk de besøkende et innblikk i hvordan bygningen har endret seg i takt med den politiske utviklingen i Norge. Stortingsbygningen var ett av flere offentlige bygg som hadde åpne dører under arrangementet.

Skoleklasse på omvisning i Eidsvollsgalleriet, stortingsbygningen. (Foto: Stortinget / Peter Mydske)

Stortingets bygge- og rehabiliteringsprosjekter

Stortingets eiendomsmasse skal gi trygge og effektive rammer for det parlamentariske arbeidet. Vedlikehold og modernisering av bygningene innebærer både små og store bygge- og rehabiliteringsprosjekt. Stortingets største byggeprosjekt i sesjonen 2015–2016 er på Wessels plass.

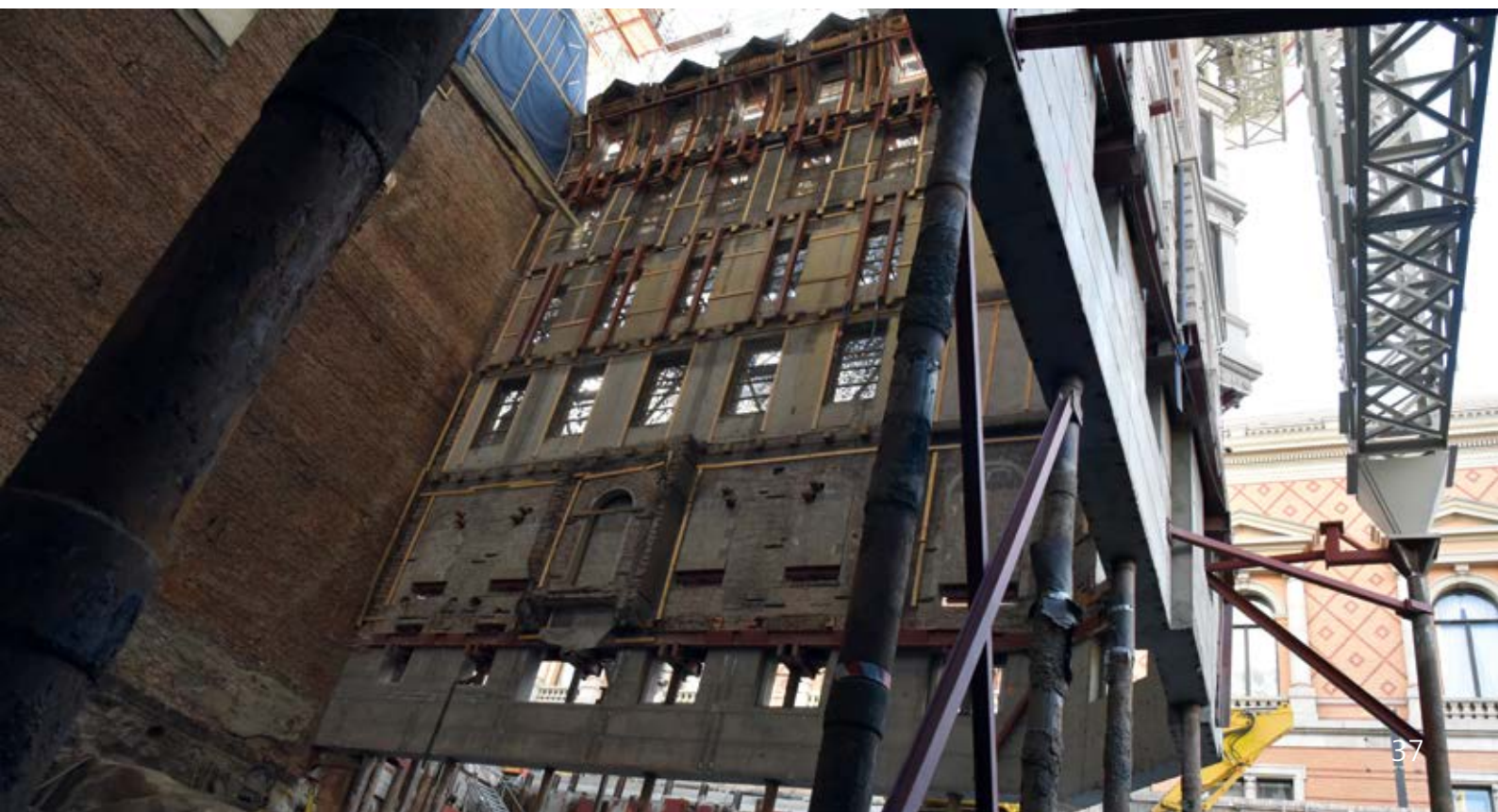
Etter en større byggeteknisk utredning i 2011 ble det klart at både stortingsbygningen, Prinsen gate 26 og tilbygget mot Akersgata hadde behov for omfattende oppgradering og rehabilitering. I tillegg avdekket risikoanalysen etter 22. juli-terroren nye sikkerhetsbehov, som også måtte tas hensyn til. Stortinget startet byggearbeidene sommeren 2014. Prosjektet på Wessels plass består av tre delprosjekter som henger sammen og er avhengige av hverandre.

PRINSENS GATE 26

Etter ett års rivearbeid er de gamle konstruksjonene i bygget fjernet, og det er tatt ut fjell for en ny underetasje. Arbeidene har foregått bak og under den 136 år gamle verneverdige fasaden, en vel 1165 tonn tung teglfasade, som i byggeperioden har stått på tynne stålplæler. Det er svært høy kompleksitet i arbeidene som gjennomføres. Høsten 2016 startet gjenoppbyggingen av en ny bygningskropp i fotavtrykket av den gamle. Betongarbeidene skal pågå til årsskiftet 2017/2018.

Ny bygningskropp og ny underetasje: For å forsterke og stabilisere fasaden er stålrammer montert på hver side. Rammene er boltet sammen og holder den gamle teglfasaden i et jerngrep. Konstruksjonen hviler på stålplæler. Dermed kunne den gamle grunnmuren rives og berg og løsmasser under anlegget fjernes, mens fasaden står uberørt. (Foto: Stortinget / Gjermund Nordtug)

Første del av post- og varemottaket, med fundamentet til toveis trikketrasé, er bygget ferdig. Nå overtar Oslo kommune Bymiljøetaten for å legge skinnegang og annen infrastruktur så trikken igjen kan gå over Wessels plass. (Foto: Stortinget / Gjermund Nordtug)

POST- OG VAREMOTTAK PÅ WESSELS PASS

Gjennom vinteren og våren 2016 ble det etablert en byggegrop for nytt post- og varemottak i nedre del av Wessels plass. Sommeren 2016 startet de første betongarbeidene til varemottaket. Konstruksjonene for post- og varemottaket danner fundament for ny trikketrasé over Wessels plass. Arbeidet med første del av post- og varemottaket skal stå klart til årsskiftet 2016/2017, og anlegget ferdigstilles i løpet av 2017.

INNKJØRINGSTUNNEL TIL POST- OG VAREMOTTAK

Innkjøringen til post- og varemottaket skal gå via en 250 meter lang tunnel under Nedre Vollgate, med inngang fra Rådhusgata. Høsten 2015 startet den forberedende ryddingen av infrastruktur i grunnen i Rådhusgata og Nedre Vollgate. Boringen av en rørspunt langs ytterkanten av byggegropa har pågått siden januar 2016. Betongarbeidene i anleggets første fase kom i gang sommeren 2016.

ANDRE BYGGE- OG REHABILITERINGSPROSJEKTER

- Stortingsrepresentantenes pendlerboliger i Parkveien er totalrehabilitert. Bygget er fra 1971, og boenhetene fremsto som umoderne, trange og med en generelt lavere standard enn de øvrige pendlerleilighetene. De rehabiliterte leilighetene er blitt større, med moderne planløsninger og overflater, samt nye tekniske løsninger.
- Stortingets publikumsinngang mot Karl Johans gate er oppgradert for å ivareta arbeidsmiljø og sikkerhet.
- Stortingets kjøkken gjennomgikk sommeren 2016 en omfattende rehabilitering.

Modell av Prinsens gate 26. (Illustrasjon: LINK arkitektur AS)

Prinsens gate 26

Byggeår: 1881
 Areal: 6375 kvm før totalombygging
 Arkitekt: Henrik Nissen
 Etasjer: 6
 Kjøpt av Stortinget i 1972
 Eiendommen er regulert til bevaring
 Areal etter ombygging: 7700 kvm

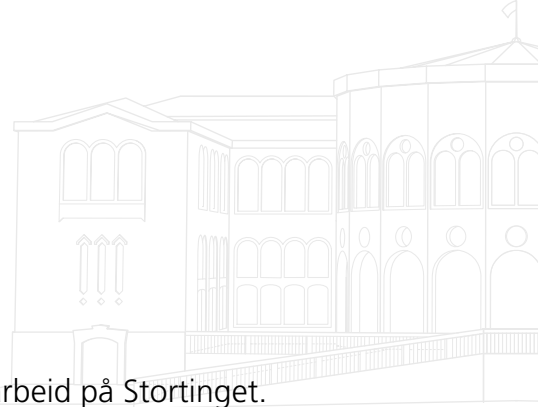
Post- og varemottak

Areal: 1100 kvm

Innkjøringstunnel

Areal: 1900 kvm

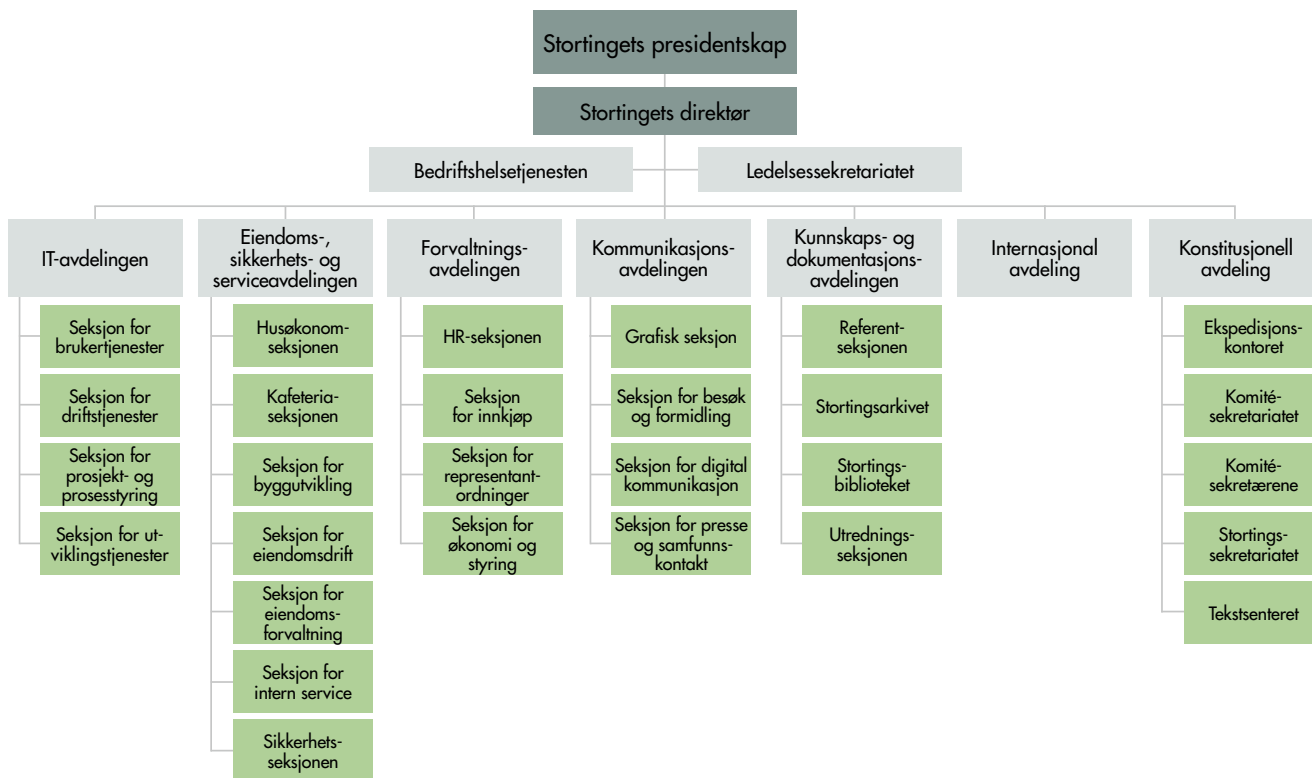
Stortingets administrasjon per september 2016

Utover de 169 representantene har en rekke personer sitt daglige arbeid på Stortinget.

Per 30. september 2016 utgjør Stortingets administrasjon 493 årsverk. I tillegg

kommer de som er tilsatt av de politiske partiene og arbeider i partigruppene.

Stortingets administrative leder er stortingsdirektøren, Ida Børresen.

Her under en presentasjon i lagtingsalen i september 2016.

(Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

© Stortingets administrasjon
Kommunikasjonsavdelingen
Oslo 2016

ISBN 978-82-8196-123-4
Bokmål

Omslagsbilde: Feiring av stortingsbygningens
150-årsjubileum 9. mai 2016.
(Foto: Stortinget / Morten Brakestad)

Layout og produksjon: 07 Media
www.07.no

Stortinget

Stortingets administrasjon

Postboks 1700 Sentrum, 0026 Oslo

Telefon sentralbord: 23 31 30 50

E-post: postmottak@stortinget.no

www.stortinget.no